

ONDERZOEK NAAR DEN KOSTPRIJS VAN STROOVLAS, AF-BEDRIJF VAN DEN TOLER, VOOR OOGST 1943.

GEGEVENS.

a. Het basismateriaal.

Het aanwezige materiaal voor de berekening van den kostprijs van stroovlas is nog niet van grooten omvang. Behalve de gegevens van 7 bedrijven van de Bedrijfsstudiegroep 't Zandt in Groningen over de jaren 1936 tot en met 1939, die ook voor Rapport No. 4 gebruikt zijn, stonden ons slechts gegevens ter beschikking afkomstig van het gehuurde land van een vlasfabriek in Noord-Brabant. Deze laatste gegevens hebben betrekking op de jaren 1936 tot en met 1941.

De oppervlakten waarop deze berekeningen betrekking hebben, bedroegen in de jaren 1936 tot en met 1940 resp. 58,57,52,57 en 73 ha., aller hoofdzakelijk gelegen in Westelijk Noord-Brabant. In 1941 was de totale oppervlakte 60 ha, waarvan 24 ha gelegen was in de Wieringermeer, 21 in de Haarlemmermeer, 7 ha op Goeree, 3.5 ha in Zeeland en slechts 4 ha in Westelijk Noord-Brabant. De fabriek betaalt voor het gehuurde land, dat door den verhuurder zaaklaar gemaakt moet worden een pachtprijs, die als zoodanig niet als kostenelement beschouwd kan worden, omdat ze voor een belangrijk gedeelte uit door den verhuurder gedeerd ondernemersloon bestaat. Daar echter de kosten van het zaaklaar maken en de algemeene kosten niet bekend waren is aangenomen dat deze grosso modo gelijk zijn aan die in de Noordelijke Bouwstreek van Groningen. Als pacht is echter de recente pachtprijs voor goeden kleigrond in Westelijk Noord-Brabant gerekend (Zie bijlage I).

Voor beide gebieden zijn de empirische vrachtkosten losgelaten. De vastgestelde tolersprijs van stroovlas geldt nl. af-bedrijf van den toler, zoodat voor het stroovlas geen vrachtkosten gerekend mogen worden. De vastgestelde tolersprijs voor lijnzaad geldt voor leveringsplaats binnen 10 km. van het bedrijf, zoodat voor het zaad deze vracht is gerekend volgens het thans geldende ABD tarief. Voor Noord-Brabant zijn eveneens de empirische ontvangsten voor de aftrek van de zaadopbrengst losgelaten. De hooge geldopbrengst van zaad is nl. hoofdzakelijk het gevolg van het feit, dat de fabriek als exporteur van zaailijnzaad optreedt en als zoodanig een hogere prijs kan maken. Dit specifieke voordeel als gevolg van de fabriekmatige verwerking van het vlas mochten we buiten den kostprijs van den toler te moeten laten. (Zie verder bijlage VII.).

b. De wijzigingscoëfficiënten.

Wat de berekening van de wijzigingscoëfficiënten betreft wordt voor Groningen verwezen naar Rapport No. 22 "Onderzoek naar den kostprijs van de voornaamste akkerbouwgewassen voor oogst 1943". 1). Vanwege de meer algemeene strekking van dat rapport is daar een uitvoerige uiteenzetting van de wijzigingscoëfficiënten gegeven. Voor de berekening van de wijzigingscoëfficiënten van Westelijk Noord-Brabant is eveneens gebruik gemaakt van de statistiek van de productie-kostenelementen in den landbouw die door het Centraal Bureau voor de Statistiek in samenwerking met het Landbouw-Economisch Instituut opgezot is.

DE METHODE EN DE VERWERKING VAN DE GEGEVENS.

a. Voor Groningen.

Van elk van de 7 bedrijven zijn de gemiddelde kosten per ha van de jaren 1936 tot en met 1939 berekend. Deze zijn met behulp van wijzigingscoëfficiënten omgerekend tot het peil van 1942/'43 (zie bijlagen II tot en met V). Van de totale kosten is de opbrengst voor lijnzaad en kaf afgetrokken. (Bijlage VII). Tegenover het restant van de kosten is de gemiddelde opbrengst stroovlas gesteld. Volgens het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek behoeft voor oogst 1943 geen oogstdepressie tengevolge van een tekort aan stikstofmeststoffen verwacht te worden. Aan gezien bovendien de invloed van minder effectieve ziek-

1) Dit rapport is momenteel nog in bewerking. Over eenige weken kan het tegemoet worden gezien.

49/1942

tebestrijding voor oogst 1943 voor onze berekeningen in Groningen niet van belang is, omdat daar in de basisjaren ook geen bestrijdingsmiddelen gebruikt zijn, is de gemiddelde opbrengst van de jaren 1936 tot en met 1939 als normale oogst voor 1943 beschouwd.

Vervolgens is de gemiddelde kostprijs per 100 kg. stroovlas voor 2 gevallen berekend: I zonder ondernemersloon en II bij een ondernemersloon van f 150.-- per ha. Dit bedrag is slechts bedoeld als aankoopingspunt. Gaat men uit van een ondernemersloon van f 100.-- per ha. voor tarwe, dan is een bedrag van f 150.-- voor vlas globaal evenredig met de totale kale kosten. Een ondernemersloon van f 150.-- per ha. maakt ruim 20% van de totale kale kosten uit.

In het algemeen wordt er de aandacht op gevestigd, dat bij de bepaling van het ondernemersloon op een gefixeerd percentage - b.v. 20% - van de totale kale kosten het inkomen van den ondernemer, absoluut genomen, stijgt naarmate de kosten stijgen. Hierbij zij nog opgemerkt, dat een ondernemersloon van eenzelfde percentage der totale kale kosten ten opzichte van b.v. Gronen om twee redenen laag is te noemen: a. vanwege het grotere risico dat de vlasteelt met zich meebrengt, b. omdat de vlasteelt den grond in sterker mate uitput. Geen van beide factoren zijn in de kosten verdisconteerd. Wil men den invloed van de magerc stoppel in de kosten verdiscontceeren dan zou het volgend gewas op hetzelfde perceel voor eenzelfde bedrag ontlast moeten worden. Daar dit niet kon worden doorgevoerd zijn in het algemeen gesproken de productiekosten van vlas hierdoor iets te laag en die van de gewassen die na vlas geteeld worden om dezelfde reden gemiddeld iets te hoog berekend.

b. Voor Westelijk Noord-Brabant.

Zoals reeds opgemerkt is, waren de indirecte kosten hier niet bekend. Deze zijn daarom, behalve de pacht, ontleend aan de Noordelijke Bouwstreek.

De gemiddelde directe kosten van de jaren 1936 tot en met 1939 zijn met behulp van wijzigingscoëfficiënten omgerekend tot het peil van 1942/'43 (bijlage VI). Voor deze jaren is eenzelfde wijzigingscoëfficiënt gebruikt, daar het prijspeil in deze jaren zeer weinig verandering heeft ondergaan; derhalve zijn de kosten dezer 4 jaren gemiddeld.

De totale kosten zijn weer verminderd met de opbrengsten van lijnzaad en kaf (bijlage VII).

De kosten en opbrengsten van de jaren 1940 en 1941 zijn eveneens omgerekend tot het peil van 1942/'43 (bijlage VI).

De omgerekende kosten voor 1943, verkregen door de omrekening van de drie gevallen, zijn vervolgens gemiddeld. Als normale opbrengst voor oogst 1943 is genomen de gemiddelde opbrengst van de jaren 1936 tot en met 1941. Een oogstdepressie ten gevolge van de geringere stikstofgift is zoals hierboven reeds is vermeld niet te verwachten. Daartegenover staat dat de opbrengst vermoedelijk in 1942/'43 wel lager zal zijn tengevolge van de vervanging van Dorrispoeder door Sinaphit, dat bovendien waarschijnlijk niet in voldoende mate beschikbaar zal zijn. Een berekening of schatting van het percentage oogstdepressie tengevolge van deze ondoelmatiger ziektebestrijding kon door geen van de door ons geraadpleegde instanties opgegeven worden, omdat dit sterk afhankelijk is van de weersomstandigheden. Het beste kan dit risico daarom verdisconteerd worden in het ondernemersloon.

DE RESULTATEN.

De gemiddelde kostprijs per 100 kg. stroovlas van gemiddelde kwaliteit bedraagt volgens de berekeningen (zie Staten A en B):

	Kale kostprijs.	Met f.150 ondernemersloon per ha.
Noordelijke Bouwstreek	9.77	12.59
Westelijk Noord-Brabant	8.63	11.25

Het verschil in uitkomst tusschen de beide gebieden is niet in de kosten gelegen. De totale kosten zijn per ha. vrijwel gelijk, nl. in Groningen gemiddeld f.697.- en in Westelijk Noord-Brabant f.694.50. De lagere kostprijs in Westelijk Noord-Brabant is het gevolg van de belangrijk hogere gemiddelde opbrengst aan gerepeld stroovlas in dit gebied ten opzichte van Groningen (5726 kg. tegen 5323 kg. per ha.); de gemiddelde opbrengst aan zaad verschilt slechts weinig (889 kg. tegen 860 kg. per ha.).

In rapport No. 4 voor oogst 1941 werd op grond van dezelfde basisgegevens als in dit rapport gebruikt zijn, voor de Noordelijke Bouwstreek in Groningen bij

f. 150.- ondernemersloon per ha. een kostprijs van f. 12.15 per 100 kg. gerepeld stroovlas berekend, tegen f. 12.59 voor oogst 1943. Niettegenstaande de stijging van de totale kosten per ha. van f. 615.- in 1941 en f. 697.- in 1943 is de berekende kostprijs per 100 kg. slechts weinig gestegen. Dit is te verklaren uit de opbrengst van zaad en kaf

- 1a. daar in rapport 4 als verkoopprijs van het zaad de vastgestelde prijs van sla-zaad, f. 12.- per 100 kg., is gerekend, terwijl thans f. 16.40 per 100 kg. is gerekend daar in feite een aanzienlijk deel als zaaizaad verkocht kan worden.
- 2a. daar thans ook de opbrengst van kaf en baard is gerekend, hetgeen in rapport 4 verzuimd was.

Bij de beoordeeling van de resultaten van deze berekeningen dient men wel in het oog te houden:

- 1e. Dat de kosten voor oogst 1943 berekend zijn op het peil van November-December 1942, dus naar alle waarschijnlijkheid te laag. Voor de arbeidskosten zijn de officieel vastgestelde loonen aangehouden; wij hebben evenwel den indruk, dat de betaalde loonen in 1942 in Westelijk Noord-Brabant reeds hoger waren dan deze officieel bepaalde loonen.
- 2e. Dat de kosten van het omploegen van een mislukt gewas niet in onze cijfers tot uitdrukking komen. Volgens onze globale berekening, ontleend aan een praktijkgegeven uit het Zuid-Westelijk deel van het land, zou dit de kosten met f. 0.06 per 100 kg. verhogen. Hierbij is ervan uitgegaan dat gemiddeld 3% van de uitgezaaide oppervlakte wordt omploegd; dat de kosten van najaarsbewerking en bemesting aan het volgend gewas ten goede komen; dat de kosten van de voorjaarswerkzaamheden voor het volgend gewas 20% hoger zijn dan op winterland het geval zou zijn.
- 3e. Dat deze berekeningen betrekking hebben op de empirische gemiddelde kwaliteit; dus niet op een gemiddelde goede kwaliteit.
- 4e. Dat het aantal bedrijven waarvan, en het aantal jaren waarover gegevens zijn ontleend vrij klein is. De berekeningen steunen dus op een vrij smalle basis.

Niettegenstaande dit voorbehoud kan waarschijnlijk toch wel eenige oriënterende waarde worden toegekend aan onze berekeningen.

's-Gravenhage, 30 December 1942.

LANDBOUW-ECONOMISCH INSTITUUT,
de directeur,

(Drs. J. Herring).

BEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS VAN STROOVLAS IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK VAN GRONINGEN.

A. GEMIDDELDE OPBRENGST IN KG. PER HA. VAN DE OOGSTEN 1936 T/M 1939.

Omschrijving	7 bedrijven in het gebied 't Zandt							
	1	2	3	4	5	6	10	gemiddeld
Geropeld stroovlas	5905	5468	5414	5100	5353	5307	4715	5323
Zaad	900	919	918	784	849	854	796	860
Kaf (19,5% van de opbrengst van ongerepeld vlas)	798	749	743	690	728	723	647	725

B. BEREKENING VOOR OOGST 1943.

Totale kosten (in gld. per ha.) van vlas (zie bijl. II t/m V). Pacht	584 130	628 130	508 130	518 130	574 130	621 130	518 130	567 130
af: opbrengst zaad; f 16.40 per 100 kg.	714 148	758 151	638 151	648 129	704 139	751 140	648 131	697 141
af: opbrengst kaf; f 5.— per 100 kg.	566 40	607 37	487 37	519 35	565 36	611 36	517 32	556 36
Totale kosten stroovlas (in gld. per ha.)	526	570	450	484	529	575	485	520
Idem: vermeerderd met f 150.— ondernemersloon per ha.	676	720	600	634	679	725	635	670
Opbrengst stroovlas in kg.	5905	5468	5414	5100	5353	5307	4715	5323
Kostprijs per 100 kg. stroovlas (zonder ondernemersloon)	8.91	10.42	8.31	9.49	9.88	10.83	10.29	9.77
Idem: bij f 150.— ondernemersloon per ha.	11.45	13.17	11.08	12.43	12.68	13.66	13.47	12.59

BEREKENING VAN DEN KOSTPRIJS VAN STROOVLAS IN WESTELIJK NOORD- BRABANT EN ENKELE ANDERE GEBIEDEN.

A. Opbrengsten.

	Opbrengst ongcrepeld vlas in kg. per ha.	Totaal verlies bij repen		kolom 2 resp. kolom 3 is als volgt onderverdeeld					Opbrengst stroovlas in kg. per ha.
				tarra		zaad		kaf + beard	
		in %	in kg.	in %	in kg.	in %	in kg.	in kg.	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1936	8137	26.0	2116	4.29	349	10.23	832	935	6021
1937	6519	28.5	1858	3.-	196	12.86	838	824	4661
1938	9096	26.42	2403	3.98	362	11.42	1039	1002	6693
1939	8928	30.71	2741	3.73	333	12.98	1159	1249	6224
1940	8220	29.73	2444	5.35	440	8.05	662	1342	5776
1941	7216	30.43	2196	4.63	334	11.18	807	1055	5020
gemid- deld	8019	28.63	2293	4.16	335	11.12	889	1068	5726

B. Kosten.

	zonder onder- nemersloon	met f 150.— onder- nemersloon
Totale kosten (in gld. per ha.) van vlas (zie bijlage VI)	584.51	
Pacht	110.—	
Totale kale kosten	<u>694.51</u>	
Af: Opbrengst zaad, f 16.40 per 100 kg.	145.80	
	<u>548.71</u>	
Af: Opbrengst kaf, f 5.— per 100 kg.	54.74	
Totale kosten stroovlas (in gld. per ha.)	<u>493.97</u>	493.97
Ondernemersloon		150.—
Totale kosten	493.97	643.97
Kostprijs per 100 kg. stroovlas	8.63	11.25

TOELICHTING OP DE WIJZIGINGSCOEFFICIENTEN VAN DE PRODUCTIEKOSTENELEMENTEN.

A. Groningen.

I. Indirecte kosten.

Deze zijn alle ontleend aan rapport No. 22, betreffende productiekosten voor oogst 1943 van de voornaamste akkerbouwgewassen.

II. Directe kosten.

Voor zoover deze afwijken van die van rapport No. 22 volgen ze hieronder.

22. Ropolon.

In de jaren 1936 - 1939 werd op bedrijf 1 gemiddeld betaald voor ropelen							
							27 ct. per uur.
"	"	"	"	"	"	2	" " 28 ct. " "
"	"	"	"	"	"	3	" " 27 ct. " "
"	"	"	"	"	"	4	" " 27 ct. " "
"	"	"	"	"	"	5	" " 26.5ct. " "
"	"	"	"	"	"	6	" " 27 ct. " "
"	"	"	"	"	"	10	" " 27.5ct. " "

In 1943 kost dit volgens de loonregeling die met ingang van 1 September 1942 van kracht geworden is op alle bedrijven 43.6 ct. per uur. De wijzigingscoëfficiënten zijn derhalve voor de verschillende bedrijven resp. 1.61; 1.56; 1.61; 1.61; 1.65; 1.61 en 1.59.

23. Zaaizaad.

Volgens opgave van het "Centraal Bureau" te Rotterdam is de gemiddelde groothandelsprijs voor le nabouw Concurrent sinds 1936 - 1939 met 54% gestegen.

23. Provisie.

Volgens opgave van het Bedrijfschap voor Vlas en Hennep bedraagt deze in Groningen f. 1.50 per 1000 kg.

B. Noord-Brabant, en voor 1941 ook Tholen, Coerec en Overflakkeo, Haarlemmermeer en Wieringermeer.

a. De wijzigingscoëfficiënten van 1942/'43 t.o.v. 1936 - 1939.

I. Indirecte kosten.

Daar deze kosten op de fabriek niet bekend waren, zijn hiervoor gerekend de overeenkomstige kosten in de Noordelijke Bouwstreek van Groningen. Ook de wijzigingscoëfficiënten zijn voor dat gebied genomen. Zie daarvoor rapport No. 22.

II. Directe kosten.

2. Pacht. 1-

Volgens mededeelingen van den secretaris van den Grondkamer te 's-Hertogenbosch en van den Rentmeester der Domeinen te Klundert is thans voor goeden grond in Westelijk Noord-Brabant gemiddeld f. 110.- per ha gemeten land te rekenen. We hebben ons, in overeenstemming met de overige kosten welke ook tegen het huidige prijspeil zijn opgenomen, ook bij den pachtprijs op de meest recente cijfers gebaseerd. In hoeverre in de voorafgaande jaren de pacht lager is geweest, kon meelikt met zekerheid worden vastgesteld, zoodat ook voor deze jaren hetzelfde bedrag is aangehouden. Gezien de regelingen op het gebied van den pachtprijs in de laatste jaren zal deze in feite ook niet veel lager zijn geweest. Bovendien maakt het voor den eind-uitkomst voor oogst 1943 geen verschil, daar bij een lagere pacht in de voorafgaande jaren de wijzigingscoëfficiënt zoodanig zou zijn vastgesteld dat de tot 1943 omgerekende pacht op f. 110.- zou uitkomen.

Volgens de "Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw" 1940 No. 2 werd in het boekjaar 1938/'39 in dit gebied f. 36.076 aan pacht betaald voor 41 ha kadastraal voor bedrijven in de grootte-klassen van 20 - 50 en meer dan 50 ha. Dit is f. 93.45 per ha gemeten land.

De overige cijfers over pachtprizen gaven onwettig houvast. Volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek bedroeg de pacht voor de contracten afgesloten in 1940 voor bedrijven in de bovengenoemde grootte-klassen slechts f. 83.50 per ha gemeten land en in 1941 (voor + 2260 ha) nog geen f. 80.-. De pacht zou dus in de achtereenvolgende jaren zijn gedaald. Het is ons niet bekend in hoeverre hier het toeval van familiepacht of andere factoren een rol heeft gespeeld. We konden de cijfers niet corrigeren en hebben derhalve op bovengenoemde wijze informatie over den recenten pachtprijs ingewonnen.

3. Zaaizaad + zaailoon. 1.53

Daar deze post niet gesplitst was, is de gewogen gemiddelde wijzigingscoëfficiënt berekend, waarbij aangenomen is dat deze post evenveel manuren bevat als de overeenkomstige post in de Noordelijke Bouwstreek.

De loonkosten bedroegen in de Noordelijke Bouwstreek per ha. in de jaren 1936 - 1939 gemiddeld f. 3.915 per ha. Een manuur in de Noordelijke Bouwstreek kostte in die jaren gemiddeld 27.7 ct en in Westelijk Noord-Brabant 25 ct. De post bevatte dus in de jaren 1936 - 1939 in Noord-Brabant aan

loon $\frac{25}{27.7} \times 3.985$	= f. 3.60
Bovendien 5.3% sociale lasten	= f. 0.19
Totaal	f. 3.79

De kosten van zaaizaad bedroegen dus f. 38.97 - f. 3.79 = f. 35.18.
De wijzigingscoëfficiënten zijn voor loon $\frac{40.4}{25} = 1.62$; voor sociale lasten

$\frac{16.3}{8.3} \times 1.62 = 4.99$; voor zaaizaad $\frac{32.30}{21.92} = 1.50$; de totale wijzigingscoëfficiënt wordt dan 1.53.

4. Kunstmest + strooiloon.

Het strooiloon bedroeg in Groningen f. 0.75 per ha; omgerekend voor Brabant f. 0.68.

Omgerekend voor 1943 wordt dit f. 0.68 x 1.62 = f. 1.10.
Sociale lasten 16.3% f. 0.18

f. 1.28

Evenals in rapport No. 22 wordt ook hier voor stikstof- en kalimestoffen de toegewezen hoeveelheid ingecalculeerd, terwijl als kosten voor fosforzuurmeststoffen gerekend wordt de hoeveelheid fosforzuur die een normale oogst per ha. opneemt, gerekend tegen de gewone gemiddelde prijs van 1 kg. zuiver fosforzuur, berekend uit de laatst bekende prijzen van Thomasmeel en Superfosfaat. Als we in coëfficiënten dienen de hoeveelheden waarin deze meststoffen voor den oorlog gebruikt werden.

De kosten van stikstof zijn 24 kg x f. 0.44 = f. 10.56
fosforzuur 52.5 kg x f. 0.286 = f. 15.02
kali 48 kg x f. 0.151 = f. 8.25

Totaal f. 34.83

Verder moeten nog per ha. berekend worden f. 0.08 x 1.82 = f. 0.15 paardenkosten. De totale kosten voor deze post zijn dus in 1943: f. 1.28 + f. 34.83 + f. 0.15 = f. 36.26.

5. Arbeidsloon + sociale lasten. 1.79

Het loon bedroeg in Westelijk Noord-Brabant in 1939 gemiddeld 25 ct. per manuur. Thans bedraagt het 40.4 per manuur. De wijzigingscoëfficiënt hiervoor is dus 1.62; de wijzigingscoëfficiënt voor sociale lasten is 4.99 (zie boven). De totale wijzigingscoëfficiënt is 1.79.

6. Hagel-verzekering. 1.63

Daar de premies niet veranderd zijn, zijn de kosten alleen afhankelijk verondersteld van de waarde van den oogst per ha. Volgens inlichtingen van het Bedrijfschap van Vlas en Hennep bedroeg de gemiddelde prijs per kg. gerapeld stroovlas in

1936 6 ct	1940 14 ct.
1937 8 ct	1941 12 ct.
1938 8.5 ct.	1942 12 ct.
1939 7 ct.	

De wijzigingscoëfficiënt is dus $\frac{12}{6+8+8.5+7} = 1.63$

7. Ziektobestrijding 1.63

Er is vermoedelijk slechts 75% Sinaphit per ha beschikbaar van de hoeveelheid Derrispoeder die vroeger per ha. gebruikt werd.

De wijzigingscoëfficiënt voor den prijs is $\frac{1.30}{0.60} = 2.17$

De totale wijzigingscoëfficiënt dus 0.75 x 2.17 = 1.63.

8. Keurloon. 1.-

Volgens opgaven van den N.A.K. zijn de tarieven in Brabant sinds 1936 - 1939 niet veranderd voor vlas.

9. Vracht. 1.67

Zooals in de tekst bij de bespreking van het basismateriaal is opgemerkt, zijn de empirische vrachtkosten naar de fabriek losgelaten, daar het hier den kostprijs af-bedrijf van den teler geldt.

De vrachtkosten zijn als volgt opnieuw berekend:

- a. Voor het stroovlas ontvangt de teler bij levering op de gebruikelijke laadplaats een vergoeding voor de vracht van $\frac{1}{4}$ ct. per kg., welk bedrag zoodanig is vastgesteld dat over den gemiddelden afstand waarover afgeleverd wordt, de kosten worden vergeed. In de veronderstelling dat voor oogst 1943 deze vergoeding volgens hetzelfde principe zal worden vastgesteld zijn geen vrachtkosten voor de aflevering van stroovlas berekend. (Zie ook bijlage VIII.).
- b. Voor het lijnzaad geldt de telersprijs voor aflevering binnen 10 km. van het bedrijfsgebouw van den teler. Hier zijn de vrachtkosten volgens het thans geldende A.B.D.-tarief berekend.

10. Weegloon. 1.-

Volgens inlichtingen van den Provinciaalen Voedselcommissaris zijn de kosten van het weegloon sinds 1938 voor den boer niet verhoogd.

11. Commissieloon. 1.32

Deze post bestaat uit reis- en verblijfskosten van den controlleur etc. Volgens gegevens van het C.B.S. zijn de indexcijfers voor deze kosten voor

1936 t/m 1939 :	100	1941 :	115
1940 :	115	1942 :	132

12. Repelen. 1.71

Op de fabriek wordt machinaal gerepeld. De kosten van het repelen bestaan dan voor 70% uit arbeidsloon, 10% uit onderhoud machines, 10% uit electriciteit en 10% uit diverse onkosten.

De indexcijfers voor deze kostenelementen zijn resp.

	1936 - 1939	1940	1941	1942
Arbidsloon	100	124	170	187
Onderhoud machines	100	121	126	130
Electriciteit	100	100	106	106
Diverse onkosten	100	100	160	160
Het samengestelde indexcijfer is	100	119	158	171

13. Rente.

Deze is gelijkgesteld aan de verhouding van de totale kale kosten in het basisjaar en in 1943.

b. De wijzigingscoëfficiënten van 1942/'43 t.o.v. 1940.

I. Indirecte kosten zie ad a I.

II. Directe kosten.

2. Pacht.

Zie ad a II 2.

3. Zaaizaad + zaailoon. 1.25

In 1939 bestond deze post voor 10% uit loon en 90% uit zaaizaad.

Voor 1940 wordt dezelfde verhouding aangenomen.

De wijzigingscoëfficiënt voor zaaizaad is 1.21, voor loon 1.59; de totale wijzigingscoëfficiënt is 1.25.

4. Kunstmest + strooiloan.

Zie ad a II 4.

5: Arbeidsloon + Sociale lasten. 1.59

Het loon is gestegen van 28 ct. op 40.4 ct., d.i. met 43%. De wijzigingscoëfficiënt voor de sociale lasten is $\frac{16.3}{5.3} \times 1.43 = 4.59$.

De totale wijzigingscoëfficiënt is 1.59.

6. Hagelverzekering. 0.86

Zie ad a II 6: $\frac{12}{14} = 0.86$.

7. Ziektebestrijding. 1.50

Voor de hooftelheid is de wijzigingscoëfficiënt voor 0.75 (zie ad a II 7).

De wijzigingscoëfficiënt voor den prijs is nu $\frac{130}{65} = 2.-$

De totale wijzigingscoëfficiënt is dus $0.75 \times 2.- = 1.50$.

8. Keurloon. 1.-

Zie ad a II 8.

9. Vracht.

Zie ad a II 9.

10. Weegloon. 1.-

Zie ad a II 10.

11. Commissieloon. 1.14

Volgens a II 11 is de wijzigingscoëfficiënt $\frac{132}{115} = 1.14$.

12. Repelen. 1.44

Volgens a II 12 is de wijzigingscoëfficiënt $\frac{171}{119} = 1.44$.

13. Rente.

Zie ad a II 13.

c. De wijzigingscoëfficiënten van 1942/'43 t.o.v. 1941.

II. Directe kosten.

2. Pacht. 1.-

Zie ad a II 2.

3. Zaaizaad + zaailoon. 0.97

De wijzigingscoëfficiënten zijn gelijk aan die van b II 3.

De wijzigingscoëfficiënt voor zaaizaad is $\frac{32.30}{34.91} = 0.93$, voor loon 1.39;

de totale wijzigingscoëfficiënt is 0.97.

4. Kunstmest.

Zie ad a II 4.

5. Arbeidsloon + sociale lasten. 1.30

De gemiddelde stijging in de betreffende gebieden bedraagt sinds 1941 26%.

De wijzigingscoëfficiënt voor sociale lasten bedraagt $\frac{16.3}{13} \times 1.26 = 1.58$.

De totale wijzigingscoëfficiënt is dan 1.30.

6. Hagelverzekering. 0.86

Zie ad b II 6.

7. Ziektebestrijding. 1.30

De wijzigingscoëfficiënt is analoog aan b II 7 $0.75 \times \frac{1.30}{0.75} = 1.30$.

8. Kuurloon. 1.-

Zie ad a II 8.

9. Vracht.

Zie ad b II 9.

10. Weegloon. 1.-

Zie ad a II 10.

11. Commissieloon. 1.14

De wijzigingscoëfficiënt is gelijk aan die van b II 11.

12. Repelen. 1.08

Volgens a II 12 is de wijzigingscoëfficiënt $\frac{171}{158} = 1.08$.

13. Rente.

Zie ad a II 13.

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (IN GLD. PER HA) VAN VLAS
IN GRONINGEN (bedrijven No. 1 en 2 't Zandt).

Omschrijving	Gemid- delde 1936/ '39	Wijzi- gings coëffi- cient	Ongere- kende kosten 1943	Gemid- delde 1936/ '39	Wijzi- gings coëffi- cient	Ongere- kende kosten 1943
<u>Indirecte kosten.</u>						
1. Onderhoud werktuigen	8.80	1.45	12.76	7.69	1.45	11.15
2. Afschrijving "	8.98	1.54	13.83	9.55	1.54	14.71
3. Rente doode inventaris	3.05	1.54	4.70	2.96	1.54	4.56
4. Rente omlopend kap.	2.60	bijl. I	13.61	2.54	bijl. I	14.48
5. Brandverz., oogst + doode inventaris	0.59	1.56	0.92	1.36	1.56	2.12
6. Hagel-, storm-, molest- verzekering	0.42	1.57 + f.3	3.66	0.28	1.57 + f.3	3.44
7. Abonn. reiskosten, ver- lichting enz.	8.71	1.30	11.32	5.07	1.30	6.59
8. Drainage materiaal	0.90	1.39	1.25	5.43	1.39	7.55
9. Fosforzuurmeststoffen	8.02	bijl. I	12.62	7.01	bijl. I	12.13
10. Kalimeststoffen	7.05	bijl. I	9.06	5.42	bijl. I	9.06
11. Kalkmeststoffen	-	-	-	13.05	1.81	23.62
12. Stalmest	1.39	2.-	2.78	0.73	2.-	1.46
13. Groenbemesting	-	-	-	1.88	2.94	5.53
14. Arbeidsloon	29.45	1.52	44.76	34.61	1.52	52.61
15. Sociale lasten	1.56	bijl. I	7.30	1.83	bijl. I	8.58
16. Kosten paarden	17.38	1.82	31.63	21.83	1.82	39.73
17. Kosten tractor	5.57	4.75	26.46	-	-	-
18. Diversen	-	-	-	1.83	1.50	2.75
Totaal indirecte kosten	164.47		196.66	123.07		220.05
<u>Directe kosten.</u>						
19. Arbeidsloon	114.74	1.52	174.40	122.57	1.52	186.31
20. Sociale lasten	6.03	bijl. I	28.43	6.50	bijl. I	30.37
21. Kosten paarden	13.10	1.82	23.84	13.23	1.82	24.08
22. Dorschen, repelen	67.09	1.61	108.01	62.21	1.56	97.05
23. Zaaizaad	16.45	1.50	24.68	28.83	1.50	43.25
24. Ontsmetting	0.61	1.08	0.66	0.75	1.08	0.81
25. Stikstofbemesting	10.48	bijl. I	13.20	9.57	bijl. I	13.20
26. Vracht	8.74	bijl. I	2.34	9.36	bijl. I	2.36
27. Weegloon	1.33	1.-	1.33	1.08	1.-	1.08
28. Provisie	8.86	bijl. I	8.86	8.13	bijl. I	8.20
29. Diversen	1.48	1.10	1.63	1.49	1.10	1.64
Totale kosten bedrijf No. 1 resp. No. 2	353.43		584.06	386.94		628.40

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (IN GLD. PER HA.) VAN VLAS
IN GRONINGEN (bedrijven No. 3 en 4 't Zandt).

Omschrijving	Gemid- delde 1936/ '39	Wijzi- gings- coëffi- ciënt	Omgere- kende kosten 1943	Gemid- delde 1936/ '39	Wijzi- gings- coëffi- ciënt	Omgere- kende kosten 1943
<u>Indirecte kosten.</u>						
1. Onderhoud werktuigen	2.84	1.45	4.12	4.93	1.45	7.15
2. Afschrijving "	7.13	1.54	10.98	13.64	1.54	21.01
3. Rente doode inventaris	1.30	1.54	2.—	4.25	1.54	6.55
4. Rente omlopend kap.	2.54	bijl. I	12.12	2.59	bijl. I	12.32
5. Brandverz. oogst + doode inventaris	0.23	1.56	0.36	0.75	1.56	1.17
6. Hagel-, storm-, molest- verzekering	-	1.57 +f 3.—	-	0.35	1.57 +f 3.—	3.55
7. Abonn., reiskosten, ver- lichting enz.	6.16	1.30	8.01	7.32	1.30	9.52
8. Drainage, materiaal	2.75	1.39	3.82	0.85	1.39	1.18
9. Fosforzuurmeststoffen	5.69	bijl. I	12.05	6.90	bijl. I	11.02
10. Kalkmeststoffen	5.97	bijl. I	9.06	11.64	bijl. I	9.06
11. Kalkmeststoffen	0.87	1.81	1.57	0.21	1.81	0.38
12. Stalmest	0.90	2.—	1.80	1.33	2.—	2.66
13. Groenbemesting	0.60	2.94	1.76	1.33	2.94	3.91
14. Arbeidsloon	20.64	1.52	31.37	24.07	1.52	36.59
15. Sociale lasten	1.10	bijl. I	5.11	1.28	bijl. I	5.96
16. Kosten paarden	15.65	1.82	28.48	20.69	1.82	37.66
17. Kosten tractor	-	-	-	-	-	-
18. Diversen	-	-	-	0.65	1.50	0.98
Totaal indirecte kosten	74.37		135.61	102.78		170.67
<u>Directe kosten.</u>						
19. Arbeidsloon	111.80	1.52	169.94	89.38	1.52	135.86
20. Sociale lasten	5.93	bijl. I	27.70	4.74	bijl. I	22.15
21. Kosten paarden	10.30	1.82	18.75	9.82	1.82	17.87
22. Dorschen, repelen	63.32	1.61	101.95	66.11	1.61	106.44
23. Zaaizaad	28.86	1.50	28.29	26.94	1.50	40.41
24. Ontsmetting	0.81	1.08	0.87	0.63	1.08	0.68
25. Stikstofbemesting	10.33	bijl. I	13.20	13.11	bijl. I	13.20
26. Vracht	7.43	bijl. I	2.36	5.77	bijl. I	2.36
27. Weegloon	1.21	1.—	1.21	1.02	1.—	1.02
28. Provisie	8.12	bijl. I	8.12	7.65	bijl. I	7.65
29. Diversen	-	-	-	-	-	-
Totale kosten bedrijf No. 3 resp. No. 4	312.48		508.—	327.95		518.31

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (IN GLD.PER HA.) VAN VLAS
IN GRONINGEN (bedrijven No. 5 en 6 't Zandt).

Omschrijving	Gemiddelde 1936/ '39	Wijzi- gings- coëffi- cient	Omgere- kende kosten 1943	Gemiddelde 1936/ '39	Wijzi- gings- coëffi- cient	Omgere- kende kosten 1943
<u>Indirecte kosten.</u>						
1.Onderhoud werktuigen	3.63	1.45	5.26	5.23	1.45	7.58
2.Afschrijving "	8.40	1.54	12.94	10.16	1.54	15.65
3.Rente doode inventaris	2.81	1.54	4.33	2.55	1.54	3.93
4.Rente omlopend kap.	2.56	bijl.I	13.40	2.54	bijl.I	14.33
5.Brandverz. oogst + doode inventaris	0.18	1.56	0.28	0.32	1.56	0.50
6.Hagel-, storm- en molest- verzekering	0.55	1.57 + f.3	3.86	-	1.57 + f.3	3.-
7.Abonn.reiskosten, ver- lichting enz.	6.03	1.30	7.84	4.51	1.30	5.86
8.Drainage materiaal	1.44	1.39	2.-	4.63	1.39	6.44
9.Fosforzuurmeststoffen	5.92	bijl.I	11.65	7.53	bijl.I	11.62
10.Kalkmeststoffen	4.49	bijl.I	9.06	11.67	bijl.I	9.06
11.Kalkmeststoffen	9.46	1.81	17.12	1.56	1.31	2.82
12.Stalmest	0.74	2.-	1.48	1.41	2.-	2.82
13.Groenbemesting	2.81	2.94	8.26	2.44	2.94	7.17
14.Arbeidsloon	23.46	1.52	35.66	36.06	1.52	54.81
15.Sociale lasten	1.25	bijl.I	5.81	1.91	bijl.I	8.93
16.Kosten paarden	11.09	1.82	20.18	14.40	1.82	26.21
17.Kosten tractor	7.67	4.75	36.43	9.36	4.75	44.46
18.Diversen	0.83	1.50	1.25	6.52	1.50	9.93
Totaal indirecte kosten	93.32		196.81	122.90		235.12
<u>Directe kosten.</u>						
19.Arbeidsloon	115.78	1.52	175.99	108.68	1.52	165.19
20.Sociale lasten	6.14	bijl.I	28.09	5.76	bijl.I	26.93
21.Kosten paarden	10.66	1.82	19.40	12.05	1.82	21.93
22.Dorschen, repelen	60.59	1.65	99.97	73.64	1.61	118.56
23.Zaaizaad	17.93	1.50	26.90	14.99	1.50	22.49
24.Ontsmetting	1.01	1.08	1.09	1.07	1.08	1.16
25.Stikstofbemesting	11.75	bijl.I	13.20	10.76	bijl.I	13.20
26.Vracht	7.80	bijl.I	2.36	8.67	bijl.I	2.36
27.Weegloon	1.15	1.-	1.15	1.05	1.-	1.06
28.Provisie	8.03	bijl.I	8.03	7.96	bijl.I	7.96
29.Diversen	-	-	-	4.50	1.10	4.95
Totale kosten bedrijf No. 5 resp. No. 6	334.17		573.59	372.04		620.91

Rapport No. 23, bijlage V.

SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (IN GLD. PER HA.) VAN VLAS
IN GRONINGEN (bedrijf No.10 't Zand'ten het gemiddelde van 7 bedrijven).

Omschrijving	Gemiddelde 1936/ '39	Wijzi- gings- coëffi- ciënt	Omgere- kende kosten 1943	Gemiddelde omgerekende kosten 1943
<u>Indirecte kosten</u>				
1.Onderhoud werktuigen	5.38	1.45	7.80	7.97
2.Afschrijving "	5.85	1.54	9.01	14.02
3.Rente doode inventaris	1.34	1.54	2.06	4.02
4.Rente omlopend kap.	2.55	bijl.I	12.32	13.23
5.Brandverz. oogst + doode inventaris	1.37	1.56	2.14	1.07
6.Hagel-, storm-, molest- verzekering	0.73	+ f 3.-	4.15	3.52
7.Abonn., reiskosten, ver- lichting enz.	4.22	1.30	5.49	7.80
8.Drainage, materiaal	1.10	1.39	1.53	3.40
9.Fcsforzuurmeststoffen	3.92	bijl.I	11.36	11.78
10.Kalimeststoffen	0.46	bijl.I	9.06	9.06
11.Kalkmeststoffen	8.18	1.81	14.81	9.90
12.Stalmest	0.92	2.-	1.84	2.12
13.Groenbemesting	-	-	-	5.33
14.Arbeidsloon	29.--	1.52	44.08	42.84
15.Sociale lasten	1.54	bijl.I	7.19	7.13
16.Kosten paarden	22.91	1.82	41.70	32.21
17.Kosten tractor	-	-	-	15.33
18.Diversen	0.16	1.50	0.24	3.03
Totaal indirecte kosten	89.63		174.78	
<u>Directe kosten.</u>				
19.Arbeidsloon	90.87	1.52	138.12	163.69
20.Sociale lasten	4.82	bijl.I	22.51	26.68
21.Kosten paarden	10.31	1.82	18.76	20.66
22.Dorschen, ropelen	61.17	1.59	97.26	104.18
23.Zaaizaad	28.04	1.50	42.06	32.58
24.Ontsmetting	1.13	1.08	1.19	0.92
25.Stikstofbemesting	10.58	bijl.I	13.20	13.20
26.Vracht	6.65	bijl.I	2.36	2.36
27.Weegloon	0.94	1.-	0.94	1.11
28.Provisie	7.08	bijl.I	7.08	6.52
29.Diversen	-	-	-	1.17
Totale kosten bedrijf No. 10	311.19		518.26	566.83

L.E.I.

Rapport No. 23, bijlage VI.
SPECIFICATIE VAN DE PRODUCTIEKOSTEN (IN GLD. PER HA.) VAN STROOVLAS IN WESTELIJK NOORD-BRABANT EN ENKELE ANDERE GEBIEDEN.

Kostenelementen.	1936	1937	1938	1939	1940	1940	Wijzings- coëfficiënt t.o.v. 1940	Omgeren- kende kosten 1943	1941	Wijzings- coëfficiënt t.o.v. 1941	Omgeren- kende kosten 1943	Gevogen gedelde van ko- sten 1, 10, 13.		
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. <u>Totaal indirecte kosten</u> (bijlage VIII).														
Directe kosten:														
2. Pacht	110.---	110.---	110.---	110.---	110.---		110.---	110.---	110.---		110.---		110.---	169.56
3. Zaaizaad + zaailoon	40.78	35.92	35.21	43.96	38.97	1.53	59.62	38.17	1.25	47.71	55.31	0.97	53.10	56.55
4. Kunstmest + strooiloon	29.35	32.55	33.46	34.98	32.59		36.26	48.47		36.26	12.24		36.26	36.26
5. Arbeidsloon + soolasten a. wieden b. plukken enz.	25.93	21.43	40.54	21.80	27.43	1.79	49.10	29.03	1.59	46.16	8.95	1.30	11.64	42.37
6. Hagelverzekering	64.---	64.34	71.70	65.19	66.31	1.79	118.69	80.38	1.59	127.80	116.---	1.30	150.80	125.56
7. Ziektebestrijding	4.04	5.52	4.19	6.16	4.98	1.63	8.12	8.90	0.86	7.65	8.30	1.---	8.30	8.07
8. Kourloon	---	---	---	6.41	1.60	1.63	2.61	29.40	1.50	44.10	3.75	1.30	4.88	9.90
9. Vracht	3.04	3.64	3.16	3.79	3.41	1.---	3.41	3.25	1.---	3.25	4.48	1.---	4.48	3.56
10. Weegloon	24.41	19.56	27.29	26.78	24.51	bijl. I	2.36	41.10	bijl. I	2.36	54.38	bijl. I	2.36	2.36
11. Commissieloon	0.81	0.65	0.91	0.89	0.82	1.---	0.82	0.82	1.---	0.82	0.72	1.---	0.72	0.70
12. Ropelen	3.78	4.86	5.95	5.48	5.02	1.32	6.63	10.35	1.15	11.90	12.83	1.15	14.75	8.86
13. Rente	65.10	43.03	64.58	80.35	63.27	1.71	108.19	87.13	1.44	125.47	93.81	1.08	101.31	109.92
	3.40	6.46	8.85	8.36	6.77	1.46	9.88	9.56	1.27	12.14	9.14	1.40	12.80	10.74
Totaal directe kosten	374.64	347.96	405.84	414.15	385.68		515.69	496.56		575.62	489.91		511.40	524.95
Totale kosten														694.51
af: Opbrengst zaad	90.27	102.82	121.50	204.80	129.85	bijl. I	145.80	128.03	bijl. I	145.80	179.48	bijl. I	145.80	145.80
af: Opbrengst kaf	23.38	20.60	32.57	53.08	32.38	1.60	51.81	80.52	0.83	68.63	63.30	0.83	52.54	54.74
Totale kosten stroovlas	260.99	224.54	251.77	156.27	223.45		318.08	288.01		361.19	247.13		313.06	493.97
Aantal ha.	48	57	52	57				73			60			

Het aantal ha. had in de jaren 1936 t/m 1940 vrijwel uitsluitend betrekking op Westelijk Noord-Brabant, in 1941 was 24 ha. in de Wieringermeer, 21 ha. in de Haarlemmermeer, 7 ha. in Goeree, 3.5 ha. in Zeeland en 4 ha. in Westelijk Noord-Brabant gelegen. L.E.I.

OPBRENGST VAN ZAAD EN KAF.

A. Groningen.

Zaad. De geldelijke opbrengst van het zaad in de basisjaren was niet bekend; evenmin de kwaliteit van het verkregen zaad. Volgens de mededeeling van het Bedrijfschap voor Zaaizaad en Pootgoed zou voor oogst 1943, uitgaande van de thans vastgestelde maximumprijzen voor lijnzaad, gerekend moeten worden met den verkoop van 70% van het zaad à f. 17.- per 100 kg. en 30% à f. 15.- per 100 kg. Daar ons geen nauwkeuriger gegevens bekend waren is met dit gewogen gemiddelde van f. 16.40 per 100 kg. gerekend.

Kaf. De verkregen hoeveelheden waren niet bekend. Gerekend is 10.5% van de opbrengst van ongerepeld vlas, wolk percentage is ontleend aan "Vlasteelt en Vlasbewerking in Nederland", pag 67. Als verkoopprijs is gerekend f. 5.- per 100 kg. 100% geschoond, overeenkomstig het prijsvoorstel van het Bedrijfschap voor Hooi, Stroh en Ruwvoerders.

B. Westelijk Noord-Brabant.

Zaad. De gemiddelde opbrengst over de jaren 1936 t/m 1941 bedroeg 889 kg. (staat B). Als verkoopprijs is hier evenals voor Groningen f. 16.40 per 100 kg. gerekend, in de veronderstelling dat de kwaliteit van het gewonnen zaad ongeveer gelijk is aan die in Groningen. De werkelijke verkoopprijzen waren in 1940 en 1941 gemiddeld f. 19.34 en f. 22.24 per 100 kg. Deze hoge verkoopprijzen moeten echter worden toegeschreven aan het feit, dat de fabriek sinds jaren als exporteur van zaailijnzaad optreedt en als zoodanig een hooger prijs voor gelijke kwaliteit kon maken, welk feit wordt versterkt door de gunstige afzetmarkt voor zaailijnzaad. Dit specifieke voordeel van de fabriek moonden we niet in den kostprijs van den teler tot uitdrukking te moeten laten komen.

Kaf. Hiervan waren de hoeveelheden (staat B) bekend, evenals de prijzen die voor de jaren 1936 t/m 1941 gemiddeld bedroegen f. 2.50, f. 2.50, f. 3.25, f. 4.25, f. 6.- en f. 6.-. Voor 1943 is bovengenoemde prijs van f. 5.- aangehouden.

SPECIFICATIE VAN DE INDIRECTE PRODUCTIEKOSTEN VAN EEN AANTAL BEDRIJVEN IN DE NOORDELIJKE BOUWSTREEK VAN GRONINGEN.

Kostonelementen	1936 t/m 1939	Wijzigings- coëfficiënt	Omgerekende kosten 1943.
Onderhoud werktuigen	4.56	1.45	6.61
Afschrijving werktuigen	8.20	1.54	12.63
Rente doode inventaris	2.30	1.54	3.54
Brandverzekering, oogst + doode inventaris	-.54	1.56	-.84
Molestverzekering	-	+f.3.-	3.-
Abonnementen, reiskosten enz.	5.82	1.30	7.57
Drainage materiaal	1.98	1.39	2.75
Kalkmeststoffen	3.55	1.81	6.43
Groenbemesting	-.81	2.94	2.38
Diversen	-.96	1.50	1.44
Stalmest	-.79	2.-	1.58
Arbeidsloon	26.27	1.52	39.93
Sociale lasten 1)	1.58		6.51
Kosten paarden	16.79	1.82	30.56
Kosten tractor	3.91	4.75	18.57
Totaal	78.06		144.34
Aantal waarnemingen	70		

1) in 1936 t/m 1939 6% en in 1943 16,3% van het loon.

Daar voor Westelijk Noord-Brabant de indirecte productiekosten niet bekend waren zijn bovenstaande kosten hiervoor aangenomen. Tesaan met den pacht zijn deze kosten in de plaats gekomen van de door de fabriek betaalde som voor de huur van het zaai-klaar gemaakte land. Bovendien is in deze som ook een vergoeding begrepen voor het paardenwerk, dat door den verhuurder bij kunstmeststrooien en zaaion geleverd word. Daarom zijn bij de indirecte kosten nog de directe paardenkosten van die bedrijven uit de Bouwstreek die in de jaren 1936 t/m 1939 vlas hebben verbouwd opgeteld. In deze paardenkosten zijn ook die voor het vervoer van het vlas van het land naar de bedrijfsgebouwen begrepen. Deze laatste behoeften echter niet geëlimineerd te worden, daar de vrachtkosten van het land naar de bedrijfsgebouwen niet onder de vracht gerekend is. Om dezelfde reden is ook voor dit vervoer een loonpost bijgeteld, gebaseerd op het aantal man-uren voor dit onderdeel van dezelfde bedrijven.

De totale kosten per ha bedragen dan voor oogst 1943:

Indirecte kosten	f. 144.34
Directe paardenkosten	f. 21.62
Arbeidsloon voor vervoer van het land naar de bedrijfsgebouwen	f. 3.60
Totaal	<u>f. 169.56</u>